

3. DETERMINANTE ZDRAVJA – DEJAVNIKI TVEGANJA

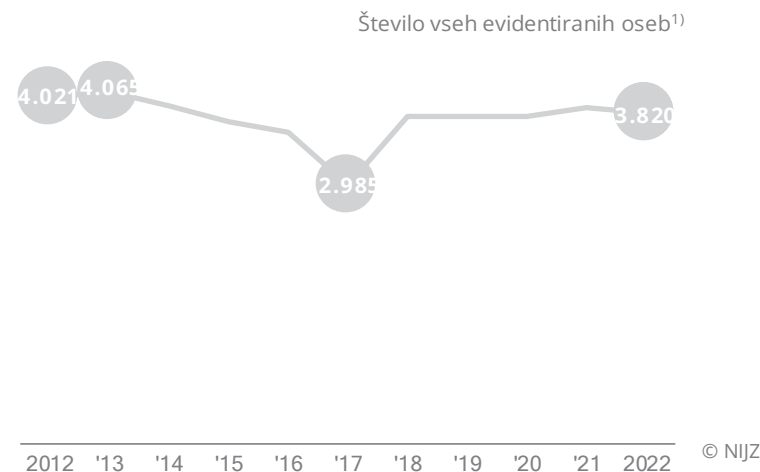
3.6. UPORABA PREPOVEDANIH DROG¹⁾

V Sloveniji je bilo v letu 2022 po podatkih nacionalne informacijske točke za področje drog, ki zbira podatke iz centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog, vanje vključenih 3.820 uporabnikov. Po podatkih Ankete o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog 2018 je med prebivalci, starimi od 15 do 64 let, 21 % prebivalcev Slovenije vsaj enkrat v življenju že uporabilo katero izmed prepovedanih drog. V letu 2022 je bilo v Sloveniji registriranih 66 smrti, ki so povezane z uporabo drog (35 zaradi odvisnosti od drog, 28 smrti zaradi zastrupitev z drogami in 3 smrti v povezavi z uporabo konoplje). Kokain, heroin in drugi sintetični opiodi so bili najpogostejši vzroki smrtne zastrupitve.

Podatki o zdravstvenem varstvu uporabnikov prepovedanih drog in njihovih značilnostih se zbirajo preko nacionalne informacijske točke za področje drog, ki je del mreže REITOX (European information network on drugs and drug addiction). V Sloveniji informacijska točka deluje v okviru NIJZ in spremlja prve in ponovne vstopne v programe zdravljenja odvisnosti od prepovedanih drog v centrih za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog (CPZOPD) ter v Centru za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog (CZOPD) Psihiatrične klinike v Ljubljani. Podatki se zbirajo s pomočjo vprašalnika Evidenca obravnave uporabnikov drog. Vprašalnik je usklajen z metodologijo Evropskega centra za droge in zasvojenosti z drogami (EMCDDA).

NIJZ je januarja 2013 v mrežo CPZOPD uvedel novi vprašalnik za povpraševanje po zdravljenju (indikator TDI). Z vprašalnikom TDI 3.0 zbirajo podatke o uporabnikih drog, ki prvič, ponovno in neprekinjeno vstopajo v zdravljenje in obravnavo. Vprašalnik TDI 3.0 je izpolnjevalo 17 CPZOPD in dva zavoda za prestajanje kazni zapora (ZPKZ). V letu 2022 je bilo evidentiranih 133 oseb, ki so prvič ali ponovno iskale pomoč v programih zdravljenja. Od tega je 32 oseb prvič vstopilo v program, 98 ponovno, za tri osebe pa se ne ve, ali so vstopili prvič ali ponovno. Med vstopniki je 73 % moških. Heroin je bil glavna droga, zaradi katere so uporabniki iskali pomoč, sledita kokain in konoplja.

3.6. Slika 1: **Uporabniki prepovedanih drog vključeni v program zdravljenja odvisnosti od drog, Slovenija, 2012–2022**

¹⁾ Vsi pacienti v mreži CPZOPD v tekočem letu (prvi in ponovni sprejemi ter pacienti, ki so v programu več kot eno leto).

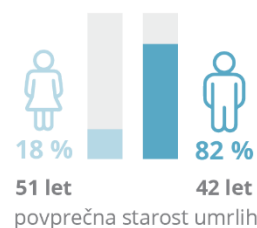
Viri: Evidenca obravnave uporabnikov drog (NIJZ 14).

¹⁾ Podatki v poglavju Uporaba prepovedanih drog so objavljeni z zamikom.

UPORABA PREPOVEDANIH DROG 2022

66 smrti, ki so povezane z uporabo prepovedanih drog

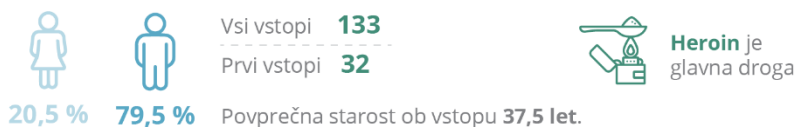

Zasvojenost je glavni razlog smrti zaradi uporabe drog.

Mreža centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog

Uporabniki prepovedanih drog v programih zdravljenja odvisnosti

Najbolj razširjena prepovedana droga v Sloveniji je **konoplja**.

Konopljo je **vsaj enkrat v življenju** uporabilo

13,7 % šolajočih se petnajstletnikov

20,7 % prebivalcev v starosti 15-64 let

Ocena števila visoko tveganih uporabnikov **opioidov 4.273**

3.6. Tabela 1: **Z drogami povezano zdravljenje in obravnava, Slovenija, 2012–2022**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Število vseh evidentiranih oseb v programu¹⁾	4.021	4.065	3.907	3.719	3.608	2.985	3.792	3.792	3.797	3.886	3.820
% vključenih v nadomestno terapijo z opioidnimi agonisti¹⁾	85,0	81,0	81,6	88,0	84,3	...	87,1	82,6	81,7	79,2	80,0
Št. prvič in ponovno evidentiranih oseb preko TDI vprašalnika²⁾	519	290	419	316	269	244	219	186	128	210	133
Povprečna starost²⁾	30,5	29,3	30,8	33,4	34,9	35,4	34,9	35,9	35,4	39,2	37,5
Število oseb, ki so v programu > 1 leto³⁾	2.635	2.567	2.703	2.591	2.613	2.628	2.272	2.397	2.479	2.482	2.473
Povprečna starost³⁾	34,4	35,3	36,3	37,1	38,0	39,0	39,5	40,3	41,7	42,1	43,0
% 	80,0	79,9	79,9	79,5	78,9	79,3	80,3	80,6	80,8	80,0	79,5
% 	20,0	20,1	20,1	20,5	21,1	20,7	19,7	19,4	19,2	20,0	20,5

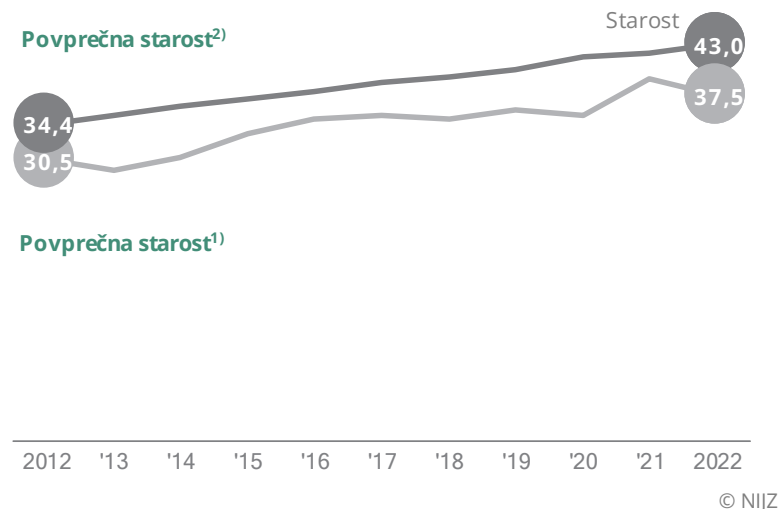
¹⁾ Vsi pacienti v mreži CPZOPD v tekočem letu (prvi in ponovni sprejemi ter pacienti, ki so v programu več kot eno leto).

²⁾ Prvič in ponovno sprejeti pacienti v mreži CPZOPD v tekočem letu (podatki pridobljeni s standardnim vprašalnikom TDI).

³⁾ Pacienti, ki so bili v tekočem letu vključeni v program mreže CPZOPD več kot eno leto.

Viri: Evidenca obravnave uporabnikov drog (NIJZ 14).

3.6. Slika 2: **Povprečna starost oseb v programu zdravljenja odvisnosti od drog, Slovenija, 2012–2021**

¹⁾ Pacienti, ki so bili v tekočem letu vključeni v program mreže CPZOPD več kot eno leto.

²⁾ Prvič in ponovno sprejeti pacienti v mreži CPZOPD v tekočem letu (podatki pridobljeni s standardnim vprašalnikom TDI).

Viri: Evidenca obravnave uporabnikov drog (NIJZ 14).

3.6. Tabela 2: **Razdeljevanje sterilnega materiala injicirajočim uporabnikom drog in svetovanje** v programu zmanjševanja škode na področju drog, Slovenija, 2012–2022

Število	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Izdanih igel, brizg	553.426	513.272	494.890	500.757	567.233	578.926	542.440	502.369	480.547	458.197	514.000
Stikov z IUD ¹⁾	11.639	16.753	20.180	22.199	25.384	23.382	26.155	23.366	17.462	25.895	16.906
Uporabnikov storitve ²⁾	...	1.792	1.575	1.966	1.859	2.250	2.144	2.254	2.060	1.944	1.395

V programih zamenjave sterilnega pribora za injiciranje drog v letu 2022 beležijo **porast števila izdanih igel in brizg ter upad števila stikov z uporabniki.**

¹⁾ Injicirajoči uporabniki drog

²⁾ zamenjave sterilnega materiala v programu zmanjševanja škode na področju drog

Viri: Evidenca sterilnega materiala (ZZV KP, NIJZ OE KP).

3.6. Tabela 3: **Uporabniki drog po glavni drogi**, zaradi katere so vstopali (prvič ali ponovno) v program zdravljenja in obravnave, Slovenija, 2016 in 2022

Droga	2016		2022		%
	Prvi vstop	Ponovni vstop	Prvi vstop	Ponovni vstop	
Heroin	42,6	74,7	46,9	80,6	
Metadon	2,1	7,7	0,0	4,1	
Drugi opiodi	10,6	5,9	9,4	1,0	
Kokain	14,9	4,5	31,3	6,1	
Hipnotiki in sedativi	0,0	0,0	0,0	2,0	
Amfetamini	6,4	1,8	0,0	0,0	
Benzodiazepini	4,3	3,6	3,1	1,0	
Konoplja	14,9	1,8	9,4	2,0	
Ostalo	4,3	0,0	0,0	3,1	
SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0	

Viri: Evidenca obravnave uporabnikov drog (NIJZ 14).

Kljub temu, da se s časom zmanjšuje delež uporabnikov, ki iščejo pomoč zaradi odvisnosti od heroina, je še vedno **heroin glavna droga**, zaradi katere so uporabniki drog vstopali v program zdravljenja in obravnave.

Povečuje se delež uporabnikov, ki iščejo pomoč zaradi kokaina, drugih opiodov in konoplje.

Viša se povprečna starost uporabnikov prepovedanih drog, ki so vključeni v programe CPZOPD.

S staranjem populacije pa se večajo tudi zdravstvene težave, kar obremenjuje mrežo CPZOPD.

Po podatkih iz vprašalnika TDI je imelo v mreži CPZOPD **ob prvem vstopu v program** težave:

- **v letu 2016** zaradi heroina 42,6 % uporabnikov in zaradi konoplje in kokaina 14,9 %.

- **v letu 2022** zaradi heroina 46,9 % uporabnikov in zaradi kokaina 31,3 %.

3.6. Tabela 4: **Uporaba prepovedanih drog** kadar koli v življenju med prebivalci v starosti od 15 do 64 let, Slovenija, 2018

Droga			% SKUPAJ
Konoplja	24,7	16,5	20,7
Več drog hkrati	11,3	6,4	8,9
Kokain	3,6	1,6	2,6
Ekstazi	3,6	2,2	2,9
LSD	2,9	1,4	2,2
Amfetamini	3,2	1,4	2,3
Metamfetamini	0,3	0,2	0,2
Nove psihoaktivne snovi	0,4	0,2	0,3
Heroin	0,7	0,2	0,5
Katera izmed prepovedanih drog	25,0	16,8	21,0

Vsak peti prebivalec Slovenije v starosti 15–64 let je vsaj enkrat v življenju uporabil katero izmed prepovedanih drog ali novo psihoaktivno snov.

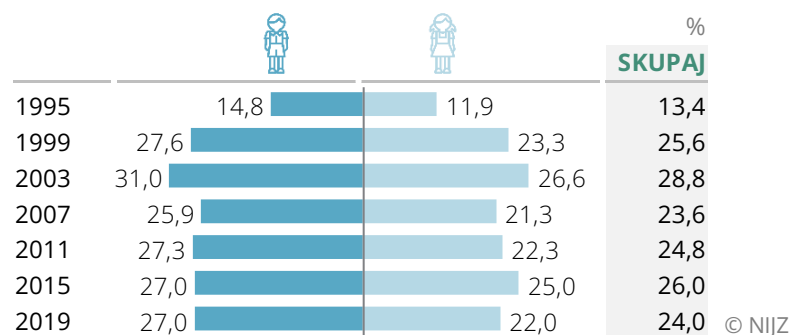
Viri: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog 2018, NIJZ 2019; podatki v tabeli so isti kot v Zdravstvenem statističnem letopisu Slovenije 2022.

Najbolj razširjena prepovedana droga v Sloveniji je konoplja.

Po podatkih Nacionalne raziskave o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog NIJZ 2018 (druga nacionalna raziskava) je katero izmed prepovedanih drog vsaj enkrat v življenju uporabilo 21 % prebivalcev Slovenije v starosti od 15 do 64 let.

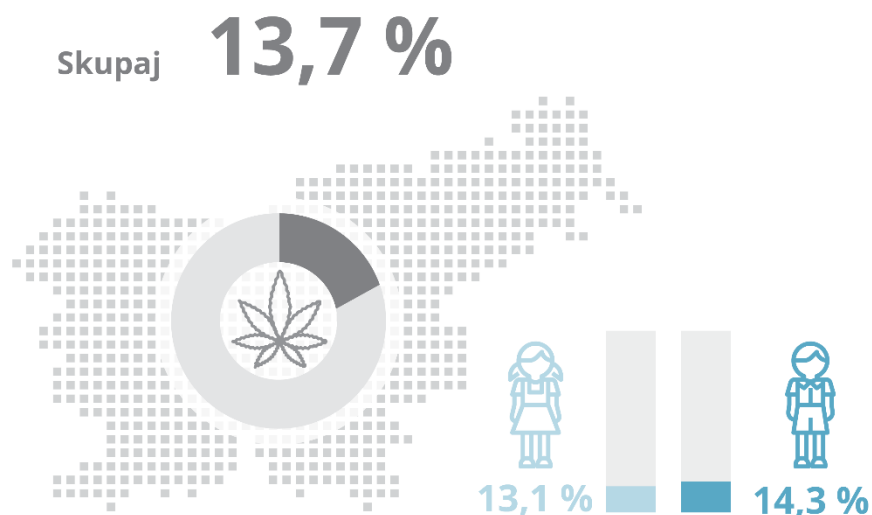
3.6. Tabela 5: **Uporaba prepovedanih drog v vsem življenju med 15-letnimi dijaki**, Slovenija, 1995, 1999, 2003, 2007, 2011, 2015 in 2019

Po podatkih Evropske raziskave o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino (ESPAD) iz leta 2019 je **prepovedane droge kadar koli v življenju že uporabilo 24 % šolajočih se petnajstletnikov (večina uporaba konoplje).**

Viri: Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino (ESPAD), 1995, 1999, 2003, 2007, 2011, 2015, 2019; podatki v tabeli so isti kot v Zdravstvenem statističnem letopisu Slovenije 2022.

3.6. Slika 3: **Uporaba konoplje v vsem življenju med 15-letnimi dijaki**, Slovenija, 2022

Podobno je raziskava Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju (HBSC) iz leta 2022 pokazala, da je konopljo vsaj enkrat v življenju uporabilo 13,7 % šolajočih se petnajstletnikov, kar je za 7% manj kot v letu 2018.

Viri: Raziskava Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju (HBSC), 2022.

3.6. Tabela 6: **Z drogami povezane nalezljive bolezni med injicirajočimi uporabniki drog, Slovenija, 2022**

IUD ¹⁾	%
Okuženi z virusom HIV	0,0
Razširjenost protiteles proti HBV ²⁾	0,0
Razširjenost protiteles proti HCV ³⁾	40,0

¹⁾ Injicirajoči uporabniki drog

²⁾ Virus hepatitisa B (HBV; anti-HBc)

³⁾ Virus hepatitisa C (HCV; anti-HCV)

Med IUD v okviru anonimnega nevezanega testiranja za ugotavljanje okužb s HIV, HBV in HCV v letu 2021:

- ni bilo pozitivnega vzorca na okužbo s HIV in HBV,
- stopnja razširjenosti protiteles proti HCV je znašala 40 %.

Viri: Nevezano anonimno testiranje za namene epidemiološkega spremljanja okužbe s HIV, HBV, HCV, NIJZ, 2022.

3.6. Tabela 7: **Droge, s katerimi so se zastrepili uporabniki, obravnavani v urgentnih internističnih ambulantah UKC Ljubljana, Slovenija, 2012–2022**

Vrsta droge	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Odmik 2022/2021 (%)
Heroin	8	14	34	44	42	26	38	32	42	39	56	+43,6
Kokain	12	14	34	45	54	49	65	60	45	55	73	+32,7
Konoplja	23	27	53	64	59	59	57	65	48	55	63	+14,5
Amfetamini	12	15	13	17	27	22	34	28	13	14	31	+121,4
Nove psihoaktivne snovi	0	2	10	5	10	11	4	5	2	17	11	-35,3
Ostalo	6	32	20	18	34	24	59	40	36	28	27	-3,6
SKUPAJ	61	104	164	193	226	191	257	230	186	208	261	+25,5

Viri: Stanje na področju prepovedanih drog v Sloveniji 2022, NIJZ.

V letu 2022 se je število zastrepitev s prepovedanimi drogami povečalo v primerjavi z letom 2021, predvsem zastrepitve z amfetamini, heroinom, kokainom ter konopljo, medtem ko je opazen upad zastrepitev z novimi psihoaktivnimi snovmi.

Opazen je porast števila zastrepitev s kokainom po letu 2013 do 2018.

3.6. Tabela 8: **Smrti povezane z uporabo drog po vrsti uporabljenе droge, Slovenija, 2022**

Vzrok / Vrsta droge	Število umrlih
Odvisnost ¹⁾	35
Heroin	6
Metadon	5
Drugi opiodi / narkotiki	6
Kokain	8
Psihostimulansi	3
Halucinogeni	0
Konoplja	3
SKUPAJ	66

Zasvojenost je glavni razlog smrti zaradi uporabe drog. Najpogostejši vzroki **smrtne zastrupitve** so bili **kokain, heroin in drugi sintetični opiodi**.

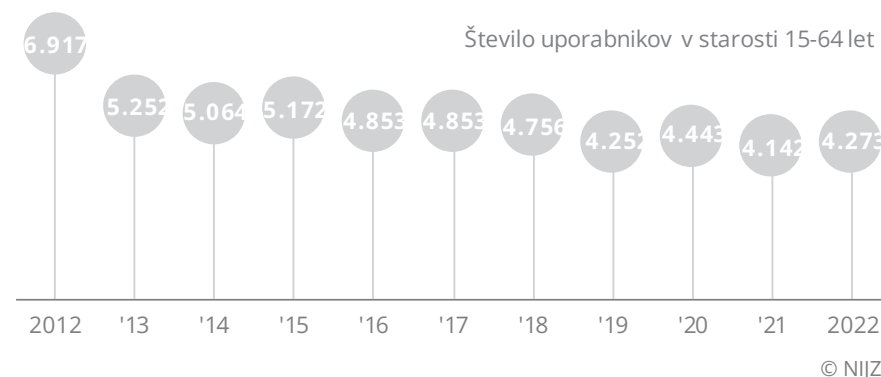
¹⁾ Odvisnost od ene ali več prepovedanih drog (MKB-10).

Viri: Obrazec DEM 2 – Prijava smrti in Zdravniško potrdilo o smrti in poročilo o vzroku smrti.

V letu 2022 je bilo v Sloveniji registriranih **66 smrti**, ki so povezane z uporabo drog:

- 35 smrti zaradi odvisnosti od drog,
- 28 smrti zaradi zastrupitev z drogami in
- tri smrti v povezavi z uporabo konoplje.

3.6. Slika 4: **Ocena razširjenosti visoko tvegane uporabe opiodov, Slovenija, 2012–2022**

Viri:

Evidenca obravnave uporabnikov drog (NIJZ 14).

Anketa o uporabi drog med uporabniki programov zmanjševanja škode (NIJZ OE Koper, 2022).

Razširjenost z visoko tvegano uporabo opiodov v Sloveniji upada. V letu 2022 se je nekoliko povečala. Ocenjuje se, da je bilo v letu 2022 v Sloveniji **4.273 visoko tveganih uporabnikov opiodov** (3,2 uporabnikov na 1.000 prebivalcev 15-64 let).

REGIONALNE PRIMERJAVE

3.6. Tabela 9: **Z drogami povezano zdravljenje in obravnava** po statističnih regijah, Slovenija, 2022

	Pomurska	Podravska	Koroška ⁴	Savinjska	Zasavska	Posavska	Jugovzhodna Slovenija	Osrednjeslovenska	Goriška	Primorsko-notranjska	Goiška	Obalno-kraška	Neznano	SLOVENIJA
Št. prvič in ponovno evidentiranih oseb preko vprašalnika TDI ¹⁾	13	14	1	13	2	8	16	22	...	7	19	16	2	133
Št. oseb, ki so v programu > 1 leto ²⁾	97	79	48	69	158	70	83	644	4	138	205	196	682	2.473
Povprečna starost ³⁾	41,8	39,5	42,6	42,0	42,8	42,3	40,1	43,3	43,3	41,6	42,2	46,0	43,7	42,4
% Moški ²⁾	70,1	83,5	70,8	76,8	84,2	75,7	78,3	79,7	50,0	84,1	80,0	82,7	78,6	76,5
% Ženske ²⁾	29,9	16,5	29,2	23,2	15,8	24,3	21,7	20,3	50,0	15,9	20,0	17,3	21,4	23,5
% uporabnikov ²⁾ po glavni drogi - opiodi	97,8	63,8	93,3	45,7	24,7	93,3	40,5	73,9	66,7	46,4	92,9	68,2	56,3	69,2
% uporabnikov ²⁾ po glavni drogi - konoplja	1	21,3	0	11,4	15,5	0	16,2	8,0	0,0	22,6	2,7	6,8	9	9,1
% uporabnikov ²⁾ po glavni drogi - hipnotiki in sedativi	0,0	6,4	0	2,9	36,1	1,7	27,0	7,4	0,0	7,1	2,2	3,4	25	15,0
% uporabnikov ²⁾ po glavni drogi - kokain	1	8,5	7	22,9	18,6	5,0	16,2	9,6	33	20,2	1,6	21,6	7,7	5,5

Mreža centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog (CPZOPD) **pokriva vse statistične regije od leta 2018**, ko je tudi koroška regija dobila CPZOPD z mobilno ambulanto za nadomestno terapijo z opioidnimi agonisti.

V letu **2022** je bilo v mrežo vključenih **21 CPZOPD**, od tega dve mobilni enoti.

¹⁾ Število prvič in ponovno sprejetih pacientov v tekočem letu v mreži CPZOPD (podatki pridobljeni s standardnim vprašalnikom TDI).

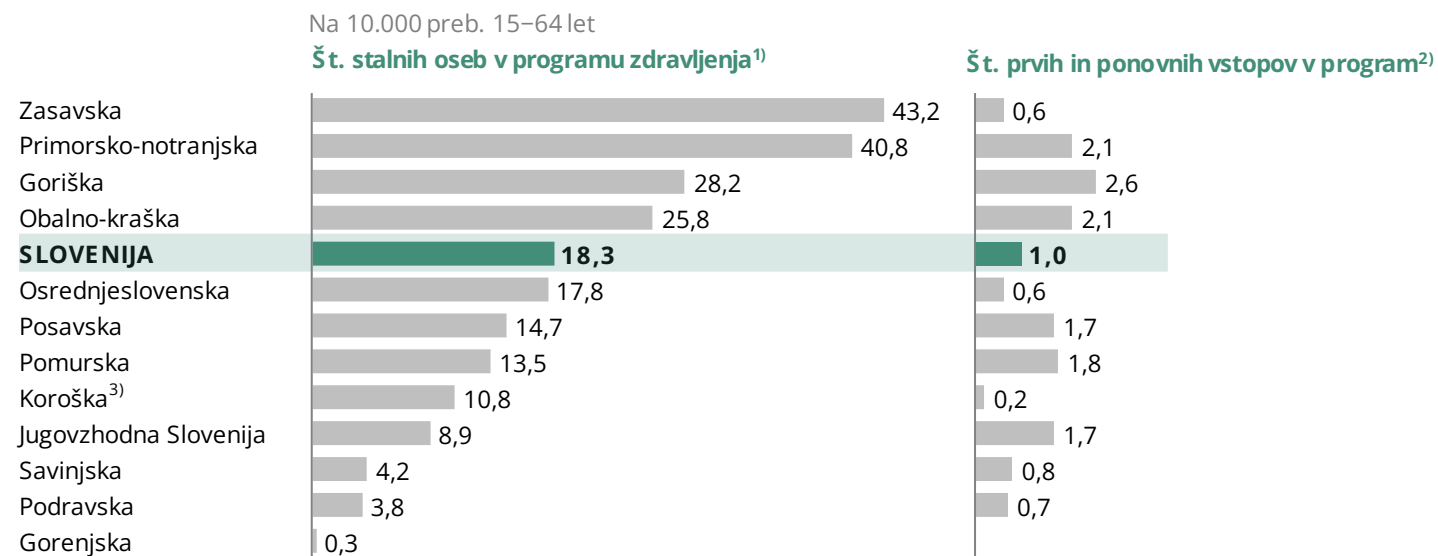
²⁾ Uporabniki drog, ki so bili v tekočem letu vključeni v program mreže CPZOPD več kot eno leto, po stalnem prebivališču.

³⁾ Povprečna starost uporabnikov drog, ki so bili v tekočem letu vključeni v program mreže CPZOPD več kot eno leto, po stalnem prebivališču.

⁴⁾ Koroški CPZOPD ima mobilno ambulanto za nadomestno terapijo z opioidnimi agonisti od leta 2018.

3.6. Slika 5: Z drogami povezano zdravljenje in obravnava po statističnih regijah, Slovenija, 2022

¹⁾ Pacienti, ki so bili v tekočem letu vključeni v program mreže CPZOPD več kot eno leto, po stalnem prebivališču.

²⁾ Prvič in ponovno sprejeti pacienti v mreži CPZOPD v tekočem letu (podatki pridobljeni s standardnim vprašalnikom TDI), po stalnem prebivališču.

³⁾ Koroški CPZOPD ima mobilno ambulanto za nadomestno terapijo z opioidnimi agonisti od leta 2018.

Viri: Evidenca obravnave uporabnikov drog (NIJZ 14).

Število stalnih oseb v programu zdravljenja je bilo najvišje v zasavski regiji (43,2 oseb / 10.000 prebivalcev 15–64 let).

Število prvih in ponovnih vstopov v program zdravljenja v okviru mreže CPZOPD glede na regijo, kjer imajo uporabniki stalno prebivališče, je bilo **najvišje v goriški regiji** (2,6 oseb / 10.000 prebivalcev 15–64 let).

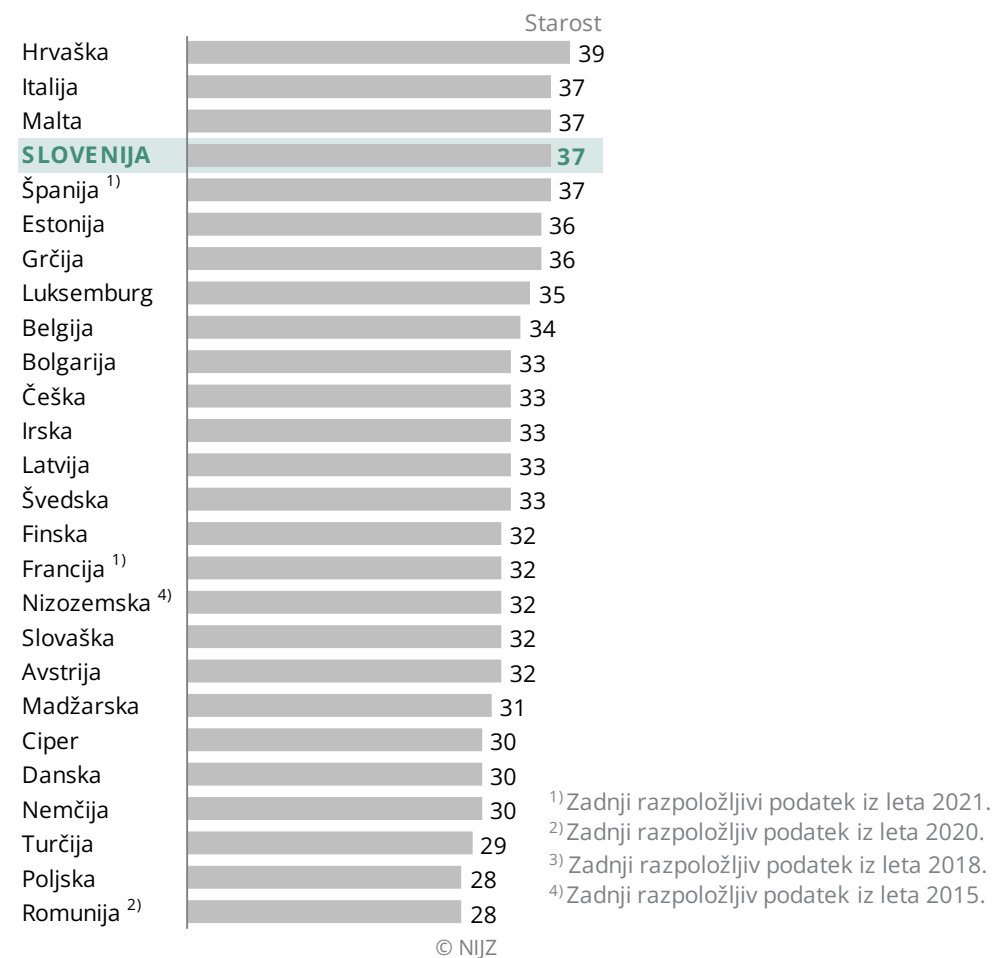

MEDNARODNE PRIMERJAVE

3.6. Slika 6: **Uporabniki vključeni v nadomestno terapijo z opioidnimi agonisti, Slovenija in EU, 2022**

3.6. Slika 7: **Povprečna starost oseb (prvič in ponovno) vključenih v program zdravljenja odvisnosti od prepovedanih drog, Slovenija in nekatere države EU, 2022**

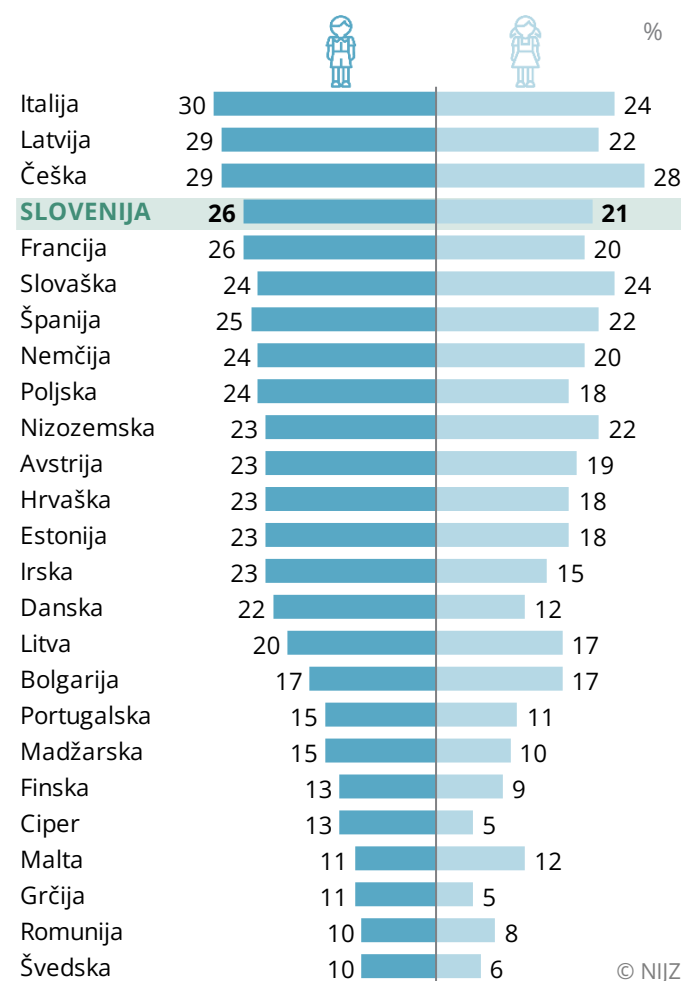

3.6. Slika 8: **Smrtni primeri, povezani z uporabo drog** v starostni skupini 15–64 let, Slovenija in nekatere države EU, 2022

Viri: EMCDDA, https://www.euda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024/annex-tables_en, 30. 8. 2024.

3.6. Slika 9: **Uporaba konoplje** v vsem življenju med 15-letnimi dijaki po spolu, Slovenija in nekatere države EU, 2019

Viri: ESPAD Report 2019; 31. 05. 2023; podatki na sliki so isti kot v Zdravstvenem statističnem letopisu Slovenije 2022.

DEFINICIJE

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA POJASNILA	ANGL IZRAZ
Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu	EHIS	Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu, EHIS, poizveduje o tem, kakšno je zdravstveno stanje prebivalcev, kako pogosto uporabljajo različne zdravstvene storitve in kakšen je njihov življenjski slog, povezan z zdravjem.	V Sloveniji je bila anketa izvedena v letu 2007 in 2014, predvidoma naj bi se jo izvajalo vsakih 5 let. V letih 2007–2010 je anketo izvedla večina držav EU, zato so izsledki mednarodno primerljivi. Po priporočilih Eurostata so ciljna populacija prebivalci, stari 15 let ali več, ki živijo v zasebnih gospodinjstvih (niso institucionalizirani). Osnova za vzorec (3.400 oseb) sta okvir popisnih okolišev in Centralni register prebivalstva. Vzorec je stratificiran dvostopenjsko, po velikosti in tipu naselja (implicitno po statističnih regijah). Podatki so objavljeni na spletni strani NIJZ: http://www.nijz.si/sl/podatki/anketa-o-zdravju-in-zdravstvenem-varstvu	European Health Interview Survey
Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog	CPZOPD	Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog izvaja aktivnosti za odkrivanje zasvojenosti, za zdravstveno in psihosocialno obravnavo ter preventivno delovanje na področju odvisnosti od psihoaktivnih substanc.	CPZOPD je namenjen: - preprečevanju razvoja bolezni odvisnosti ter drugih bolezni in zapletov, ki jih povzroči zloraba drog, - zdravljenju bolezni odvisnosti ter drugih bolezni in zapletov, povezanih z zlorabo prepovedanih drog.	Centre for prevention and treatment of illicit drug addiction
Center za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog	CZOPD	Center za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog izvaja ambulantno in bolnišnično zdravljenje ter dnevno obravnavo odvisnih od prepovedanih drog na Psihiatrični kliniki Ljubljana.	CZOPD je povezan z CPZOPD, od katerih sprejemajo paciente ter jih po odpustu z zdravljenja pošiljajo v nadaljnjo obravnavo.	Centre for treatment of drug addicts at the Psychiatric Clinic of Ljubljana
Evidenca obravnave uporabnikov drog		Evidenca obravnave uporabnikov drog je vprašalnik, v katerega se (po metodi intervjuja) evidentira vsaka oseba, ki išče pomoč zaradi posledic uporabe prepovedanih drog v koledarskem letu.	Vprašalnik je sestavljen iz naslednjih sklopov: podatki izvajalca, opis kontakta s CPZOPD, socialno-demografske informacije uporabnika, škodljiva uporaba drog, tvegano vedenje, kazalniki okužb, obravnava zaradi drugih bolezni in opombe.	Drug users treatment registry
Evidentirana oseba		Evidentirana oseba je oseba, ki prvič ali ponovno po prekinitvi vstopa v program zdravljenja odvisnosti od drog, ali že obravnavana oseba, ki je neprekinjeno v programu.	Evidenca loči tri kategorije: - prvič evidentirana oseba, - ponovno evidentirana oseba (po prekinitvi, daljši od treh mesecev), - stalna oseba (v programu neprekinjeno oz. več kot eno leto).	Drug Users Treatment evidence

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA POJASNILA	ANGL IZRAZ
Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino	ESPAD	Raziskava ESPAD (angl. European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) je anonimna raziskava o uporabi alkohola, tobaka in drugih drog med šolajočimi evropskimi dijaki.	ESPAD se izvaja na štiri leta. Do sedaj je bila izvedena v letih 1995, 1999, 2003, 2007, 2011, 2015 in 2019. Ciljna populacija so dijaki, ki v koledarskem letu zbiranja podatkov dopolnijo 16 let. Institucija, odgovorna za raziskavo v Sloveniji, je Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa Ljubljana. Evropska poročila so dostopna na: http://www.espad.org/	European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs
Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami	EMCDDA	Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami je referenčna točka za droge in informacije o zasvojenosti z drogami v Evropi.	EMCDDA s sedežem v Lizboni zagotavlja državam članicam zbiranje in pregled različnih primerljivih podatkov s področja drog, ki se zbirajo po enotni metodologiji.	European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction
Glavna droga		Glavna droga je tista prepovedana droga, zaradi katere je posameznik poiskal pomoč v CPZOPD in ki osebi povzroča največ težav.		Main (primary) drug
Indikator povpraševanja po zdravljenju	TDI	Indikator povpraševanja po zdravljenju je ključni epidemiološki kazalnik EMCDDA, ki spremlja povpraševanja po zdravljenju odvisnosti od prepovedanih drog.	TDI je eden od petih epidemioloških kazalnikov EMCDDA na področju drog. Trenutno je v veljavi verzija 3.0.	Treatment demand indicator
Injicirajoči uporabniki drog	IUD	Injicirajoči uporabniki drog so osebe, ki si katerokoli prepovedano drogo vbrizgavajo.		Persons who inject drugs
Program zmanjševanja škode na področju drog	ZŠ	Program zmanjševanja škode na področju drog je program za zmanjševanje škodljivih posledic uporabe prepovedanih drog.	Zajema nizkopražno obravnavo uporabnikov prepovedanih drog in je usmerjen v zmanjševanje socialne in zdravstvene škode, ki je posledica drog: - izmenjava igel in drugega sterilnega pribora, - informiranje o manj tvegani uporabi drog (svetovanje, informacijske zloženke), - opozarjanje na izrazita tveganja pri uporabi drog na terenu, - zbiranje in uničevanje uporabljenih igel.	Harm reduction program
Psihoaktivne snovi	PAS	Psihoaktivne snovi so snovi, ki primarno vplivajo na delovanje osrednjega živčnega sistema in spremenijo zaznavanje, počutje, zavest in vedenje.	Kot posledica zlorabe PAS se lahko pojavijo fizična in psihična odvisnost ter spremembe v delovanju možganov ali drugih organov.	Psychoactive substances

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA POJASNILA	ANGL IZRAZ
Raziskava »Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju«	HBSC	Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju je mednarodna raziskava, ki poteka vsake štiri leta. Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) jo je izvedel v letih 2002, 2006, 2010, 2014 in 2018. Mednarodni vprašalnik obsega niz obveznih vprašanj o demografskih, vedenjskih in psihosocialnih vidikih zdravja. Poleg teh lahko sodelujoče države dodajo še določeno število opcijskih vprašanj, s pomočjo katerih je mogoče natančneje opazovati posamezna vsebinska področja. Obvezna vprašanja obsegajo naslednja vsebinska področja: demografija, prehranske navade, hujšanje in telesna samopodoba, telesna dejavnost, sedeča vedenja, tvegana vedenja, spolno zdravje, poškodbe in nasilje, družina, vrstniki, šola, zdravje in počutje, družbene neenakosti.	Uporabljena je bila kvantitativna metoda raziskovanja – anketa s standardiziranim mednarodnim vprašalnikom. Reprezentativni vzorec je zajel šolane slovenske enajst-, trinajst- in petnajstletnike. Enota vzorčenja je bil razred oziroma oddelek. Vzorčenje je bilo dvostopenjsko stratificirano. Anketiranje je bilo izvedeno v času pouka, in sicer v šolskih učilnicah izbranih šol. Mednarodna poročila so dostopna na: http://www.hbsc.org/publications/international/#osix Podatki za leta 2002, 2006, 2010, 2014 in 2018 so javno objavljeni v poročilih na spletni strani NIJZ: http://www.nijz.si/sl/publikacije	Health behavior in school-aged children study
Visoko tvegana uporaba drog / visoko tvegana uporaba opiatov	VTUD / VTUO	Tvegano vedenje se nanaša na tveganja, povezana z načinom uporabe drog. Najbolj tvegan način uporabe drog je vbrizgavanje droge, pri čemer tvegano vedenje predstavljajo souporaba igel, brizg in ostalega pribora za vbrizgavanje ter tvegano spolno vedenje.	Podatki o tveganem vedenju so pomembni za ugotavljanje prenosa nalezljivih bolezni (hepatitis, HIV) ter ostalih bolezni in poškodb pri uporabnikih drog.	High risk drug use / High risk opioid use

SEZNAM SLIK

3.6. Slika 1: Uporabniki prepovedanih drog vključeni v program zdravljenja odvisnosti od drog , Slovenija, 2012–2022	2
3.6. Slika 2: Povprečna starost oseb v programu zdravljenja odvisnosti od drog , Slovenija, 2012–2021	4
3.6. Slika 3: Uporaba konoplje v vsem življenju med 15-letnimi dijaki, Slovenija, 2022	7
3.6. Slika 4: Ocena razširjenosti visoko tvegane uporabe opioidov , Slovenija, 2012–2022	9
3.6. Slika 5: Z drogami povezano zdravljenje in obravnava po statističnih regijah, Slovenija, 2022	11
3.6. Slika 6: Uporabniki vključeni v nadomestno terapijo z opioidnimi agonisti , Slovenija in EU, 2022	12
3.6. Slika 7: Povprečna starost oseb (prvič in ponovno) vključenih v program zdravljenja odvisnosti od prepovedanih drog , Slovenija in nekatere države EU, 2022 ..	12
3.6. Slika 8: Smrtni primeri, povezani z uporabo drog v starostni skupini 15–64 let, Slovenija in nekatere države EU, 2022	13
3.6. Slika 9: Uporaba konoplje v vsem življenju med 15-letnimi dijaki po spolu, Slovenija in nekatere države EU, 2019	13

SEZNAM TABEL

3.6. Tabela 1: Z drogami povezano zdravljenje in obravnava , Slovenija, 2012–2022	4
3.6. Tabela 2: Razdeljevanje sterilnega materiala injicirajočim uporabnikom drog in svetovanje v programu zmanjševanja škode na področju drog, Slovenija, 2012–2022	5
3.6. Tabela 3: Uporabniki drog po glavni drogi , zaradi katere so vstopali (prvič ali ponovno) v program zdravljenja in obravnave, Slovenija, 2016 in 2022	5
3.6. Tabela 4: Uporaba prepovedanih drog kadar koli v življenju med prebivalci v starosti od 15 do 64 let, Slovenija, 2018	6
3.6. Tabela 5: Uporaba prepovedanih drog v vsem življenju med 15-letnimi dijaki , Slovenija, 1995, 1999, 2003, 2007, 2011, 2015 in 2019	7
3.6. Tabela 6: Z drogami povezane nalezljive bolezni med injicirajočimi uporabniki drog , Slovenija, 2022	8
3.6. Tabela 7: Droge, s katerimi so se zastrupili uporabniki , obravnavani v urgentnih internističnih ambulantah UKC Ljubljana, Slovenija, 2012–2022	8
3.6. Tabela 8: Smrti povezane z uporabo drog po vrsti uporabljene droge, Slovenija, 2022	9
3.6. Tabela 9: Z drogami povezano zdravljenje in obravnava po statističnih regijah, Slovenija, 2022	10